

Dnevnik opsade Sinja 1715. godine

Dnevnik opsade Sinja napisan je na talijanskom jeziku: *Giornale del blocco et assedio de' Turchi alla fortezza di Sign ch' incomincioli 23 luglio 1715.*, to jest *Dnevnik turske opsade Sinja započete 23. srpnja 1715. godine*. Rukopis se čuva u Arhivu Franjevačkog samostana u Sinju (fasc. XIX., br. 40). Talijanski tekst objavljen je u splitskom časopisu *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 1885. godine. Autori prijevoda na hrvatski jezik su fra Ivan Marković i fra Josip Ante Soldo.

Ovdje donosimo prijepis teksta *Dnevnika* iz knjige: Fra Ivan Marković, *Sinj i njegovo slavlje: god. 1887.*, Dionička tiskara, Zagreb 1898. – pretisak, Franjevački samostan, Poglavarstvo grada, Matica hrvatska, Sinj 1998., str. 34. – 41. Donesen je i prijepis kratkog uvoda fra Ivana Markovića i njegovih pojašnjenja u bilješkama.

Na 23. srpnja puče do tri puta prangija na Prologu: - znak što kršćanska straža daje Sinju da je vojska krenula iz Livna. Narod prestravljen, iz daljega bježi i zaklanja se, s blagom, u planinske nepristupne gudure. Otočani, ohrabreni svojim župnikom Fra Stjepanom Vučemilom, odrede čekati neprijatelja na svome ostrvu, pošto ga već prije bijahu umeterizili, nasadivši u okolo visoke koce, i podigavši za ovima braništa od zemlje. Sinjani se zatvore u grad, i s njima Fra Pavao Vučković i drugih šest fratara; a ostali redovnici još prije bijahu pošli u Spljet. - U matici kršćenih onoga vremena, od 20. srpnja do 25. kolovoza od sve sinjske župe nitko nije upisan.

Grad bješe neloše utvrđen i popravljen od kvara, što mu malo prije trešnja bijaše učinila; a uz to bijaše mu nadogradjen novi šiljati branik. Vojske je u njemu bilo do 700 ljudi, što redovitih vojnika, što naših krajišnika. Providurom sinjskim bijaše tada Juraj Balbi; a uza nj stajaše kao vojni vladalac Plonchet.

Mletčići još prije bijahu pretvorili i Kamičak u bojnu tvrđavicu, ogradivši ga na vrhu zidom visokim sedam stopa.

U povijesti Dalmacije zlatnim je slovima zabilježena obrana Sinja pri ovoj obsadi i poraz turske sile. Ali jer je ova knjižica napose namijenjena Sinjanima, i jer znam da svaki od njih želi imati pred očima cjelovitu sliku ovoga glasovitog boja, doniet ću u došastom broju >> Dnevnik Obsade <<, hrvatski preveden.¹ Taj dnevnik počimlje na 23.

---

¹ *Giornale del blocco ed assedio della fortezza di Sign*. Ovo je prvi put što izlazi u hrvatskom prijevodu. Talijanski izvornik što se nalazi u našem arhivu, u nekim drugostupnim okolnostima razilazi se od onoga što bješe objelodanjen u *Bollettino Archeologico* (1885), p. 75.-80.

srpnja. Napisao ga je, po svoj prilici, kakov častnik; ali svakako čovjek, koji se onda nahodjaše u obsjednutoj tvrđavi, te koji u svemu se pokazuje vrlo pametan i umjeren .

Neprijateljska vojska spusti se (na 23.) niz planinu Prolog i utabori se blizu rijeke Cetine.

>> Na 24. na sinjskom se polju pokazaše čete turskih konjika, koji u svom bjesnilu popališe mnoge kuće.

>>Na 25. jednakom se smionošću zaliećahu i nadalje, paleći ne samo po obližnjem polju, nego i do Dicma, odakle, vrativši se, dognaše mnogo žito.

>> Na 26. pokušашe zadobiti selo Otok, mjesto usred rijeke Cetine, obećajući dva turska zapovjednika Otočanima, da će ih, sa svim njihovim imanjem, dati odpraviti u livanjsko polje, i da im ne će biti učinjeno nikakva zla: ali Otočani odgovoriše da, osim svoga života, ne imadu nego praha i olova, i da će se braniti do najzadnje kapi krvi. Nu taj isti dan budući Turci zarobili dvie curice, koje bijahu pošle da nažnju trave za blago, doznadoše od njih da u selu ima puno žita i blaga, i da su tu sve (otočke) obitelji.

>> Na 27. opremiše dva golema odjela, jedan tatarskih konjika, a drugi sejmena i spahija: prvi da plieni po okolici, drugi da udari na Otok. Obadva im podhvata podjoše za rukom: prvi, jer se stanovnici bijahu razbjegli; drugi, jer se Cetina od samih turskih mrtvacu bila zajazila, pošto veliko mnoštvo Turaka, što u vodu bjehu skočili da preplivaju do ostrva, tu izgibe što udušeno od vode, što od živoga i neprestanog ognja Otočana, koji se iznutra branjahu; ter preko mrtvih tjelesa, kano preko mosta, drugi jurišaše, i provalivši slabo obkolje, golim sabljama u ruci usrnuše, i izsjekoše oštrim mačem sve Otočane što im pod ruku dodjoše.² Žene i djecu povezaše u roblje.³ (Ne spasi se nego 30 osoba, koje umakoše preplivavši Cetinu.⁴) Svi ostali pogiboše žrtva dušmanskoga biesa i mučenici vjere. - Turci skupo ovu pobjedu platiše,

---

² Dakako i njihova župnika Vučemilovića

³ Naš Rukopis veli: *Le donne e fanciulli fatti schiavi al numero di 340*. Ali ovo mora da bude pogrešno, jer i naš Rukopis kaže da je poginulo 140 Otočana, a poginuli su, veli, svikolici, izim 30 osoba, koje se spasiše preplivavši Cetinu. Dakle na 170 muškića trudno mogaše u selu biti 340 žena i male djece.

⁴ Što je medju zaporcima, to se nalazi u našem Rukopisu. - U današnjoj župi Otoka, pri polju Cetine, živi 8 obitelji, koje se zovu "Norac"; a stara otočka predaja pripovieda, da se zato zovu Norci, što su im stari u ono doba, od zuluma turskoga, zaronili s onu stranu, a izronili s ovu stranu Cetine, da se spase od smrti.

jer ako naših pogibe 140, njih poginu hiljada. Selo medjutim spržiše ognjem, ne odnesavši ništa.

>> Na 28. i 29. nije se spazilo drugo do krupnih konjičkih četa, koje bez prestanka idjahu i dolažahu, prateći veliko mnoštvo žita i paleći sve kuće i serdarske kule mal da ne do našega obkolja, niti ih u tome tko smetaše do jedinih narodnih poglavica, kojih bješe petnaest, i imadijahu uza se petnaest pješaka, te pogubiše više od jednoga dušmanina.⁵

>>Na 30. saznade se od jednog zarobljena Turčina, da neprijateljska vojska imadijaše 60.000 ljudi, i čekaše topovske povorke da udari na grad.

>>Na 31. ne vidjesmo drugo do malih četa Tatara, koji dolažahu, kao što obično, da furažiraju (nabavljaju hrane); jer je glavni dio konjika bio pošao da osvoji vrličku i drnišku tvrđavu. Pa i uzeše prvu, darovavši život vojničkoj posadi, a stanovnike, što se u nju bijahu zaklonili, sve oštrim mačem izsjekoše. Ne bijahu tako sretni pod Drnišom, ter, poklem izgubiše 600 ljudi, moradoše uzmaknuti, ne postigavši druge slave, nego što popališe polje i svu drnišku krajinu.

>>Na 1. kolovoza, drugo se ne sbi, nego što se pokazaše obični furažeri, ali se ne primakoše na dohvat našega topa.

>>Na 2. povrati se u logor onaj veliki odio vojske, koji, kako je prije rečeno, bješe odaslan proti Vrlici; a u večer od njihovih se vatara razpozna da se je sva vojska na iztok pomakla, namjestivši se prema gradu; ali dakako i sada s protivne strane rieke.

>>Na 3. Tatari, po običaju, idjahu u šićar, i neki broj spahija zatrkujući se po polju približavaše se, na jedan puškomet, ka gradu; a nitko im se ne odaprije, jer ne imadosmo konjika.

>>Na 4. poslie podne ugledasmo sve ove glavice, što tvrđavu okružuju, prikrivene konjicima i pješacima (s množinom zastava), koji pratijahu sve zapovjednike vojske, što dodjoše da razvide pozicije, s kojih će udariti na grad.

Na 5. kad ogranu sunce, svi konjici priedjoše Cetinu i smjestiše se na ovu ravnicu, mimo dohvat topa. Obnoć, iza toga, priedjoše pješaci; a na 6. u jutru ugledasmo njihov logor, tri milje daleko od grada. - Vrhovni

---

⁵ Medju junacima, što izidjoše da se ogledaju s Turcima, bijahu: kavalir Don Ivan Grčić, Frano Šurić, Grgo Lovrić i sin mu Pile, Bože Milanović, serdar Bože Vučković i Lovre Tomašević. U žestokom okršaju pogiboše dva Lovrića – dva „orla krstaša“, i još trojica od naših. Turaka poginu sedam.

zapovjednik namjesti se na jednu glavicu, odakle mogaše paziti na svu svoju ulogorenu vojsku, a uzput vidjeti tvrđavu, za kojom je jedino čeznuo.

>>Na 7. oko dva sahata po podne, pod jakom pratnjom dodje iz logora glasnik, te se ustavivši ne odveć blizu grada, zaiska da bi predao pisma svoga gospodara našem predstavniku. Bi poslan u tu svrhu kavalir Don Ivan⁶, koji primi četiri lista, upravljena predstavniku i glavarima ove krajine, a poglavito vrhovnoj vlasti u pokrajini. Jedan od ovih listova, pošto bješe otvoren i pisan talijanski, bi uzgred pročitana. Njim serašcer pozivaše našega predstavnika da, prije nego turski topovi zagrme, predade mu grad, koji po pravu pripada sultanu; ne učini li ončas ovo što od njega zahtieva, ne će u njemu naći milosrdja, nego će sva gradska posada biti na koce nabijena. Naš neustrašivi predstavnik povrati listove s ovim odgovorim: da mu je naredjeno od njegova gjenerala neka ne prima pisama, i neka odbije svaki dogovor, a brani grad do posljednje kapi krvi svekolike posade. - Glasnik ode, a u gradu svi se spravljahu na obranu.

>>Ovog dana naš zapovjednik, poklem drža vieće s odličnijim častnicima, odredi da se ostavi (zapusti) Kamičak, jedno s toga što s mnogih razloga bilo je nemoguće braniti ga, a drugo da se vojnicima one posade poveća posada gradska. Ova odredba bi (odmah) izvršena.

>>Nakon toga, u isti dan, dušmanin postavi goleme čete konjika da čuvaju svaki pristup, popalivši što je još ostajalo kuća na obroncima briegova. Došaste su noći marširali pješaci k tvrđavi noseći šibače (*fascine*) i turove (*gabbioni*), a s njima idjahu mnogi obkopari s motikama i gvozdenim lopatama, koji na 4 sahata počеше kopati obkop; ali im veliki jad zadavaše živi oganj što tvrđava mušketima, granatama i kamenjem na nje sipaše; ter se mnogi svaljivahu mrtvi u obrove što sami bijahu iskopali. Ipak ono jutro, na 6 sahati, ugledasmo da su, na jedan puškomet, oko grada prikopi načinjeni i da je uradjen protuobkop gotovo nepridobitan; dok napram gradu bijahu smještene 4 topovnice (*batterie*), od kojih jedna je udarala topom od 20, dvie topovima manjega ušća, a četvrta iz dvie lubarde, od kojih jedna izmećaše taneta od 300 librica, a druga od 100: sve 4 pak (baterije) bijahu takovim turovima pokrivena, da im naši topovi trudno mogahu nanieti kvara. Na 8. dakle neprijatelj mnogim metanjima (hitcima) pozdravi tvrđavu, a ni ona nije oklievala da mu odvrati, prosuvši na nj žestoku vatru te iz prvi hitaca ušutka mu onaj top od 20: čim dade mu na znanje kakovi junaci nju brane.

---

⁶ Grčić.

>>Rečenog dana izgorje varoš⁷, izim nekoliko tvrdjih kuća, u koje se smjestiše mnogi neprijatelji; ter iz barbarezkih pušaka mećući se na branitelje kad bi u gradu s jednog na drugo mjesto prelazili, odbijaju ih od zidova. Mnogi pogiboše od njihovih hitaca. Izgorješe taj dan takodjer dvie crkve (Gospina i sv. Frane); s česa, od žalosti proplakaše svi vjernici.

>>Na 9. Turci još većom žestinom biše grad, bez oduška hitajući iz lubarda pucarke (*bumbe*), a iz topova ubojna zrna; ter kroz malo sahati nutarnji dio grada bi na pola razvaljen. Korlat i novi šiljati branik, što bješe dao sagraditi ovaj presvietli providur Juraj Balbi, moradoše neprestano uzdržati oganj iz mušketa, da zauzbiju onaj što dušmani svedjerno na nas obarahu.

>>Na 10., 11., 12. i 13., neprijatelj je svejednako nastavio grad biti, kao što je rečeno, iz lubarada i topova, i toliki nam kvar učini da ni sam vladin predstavnik nije mogao naći zaklona, odakle bi sigurno mogao izdavati potrebite naredbe.

>>Grad, jur preoštećen, budući u krajnju nevolju zapao i bio izprobijan ne samo unutra nego i s dvora, dotle da zidovi, što ga za 430 koraka opasavahu, bijahu izpucali, i od svih strana valjalo je da se sruše i otvore široku laznu neprijatelju, naš zapovjednik vidio je da će dušmanin već udariti na juriš; pa je dao shodne naredbe kako ga treba dočekati. Čemu se bilo nadati, to se izkoli. U praskozorje dana četrnaestoga navali na nas neizbrojeno mnoštvo pješaka, a za plećima im bijahu konjici i čete od pričuve da prilete gdje bi bila potreba. - Najveća sila bješe naperena suproč korlatu novom i staromu, i kroz malo časa neprijatelji se toliko naprieda pomakoše, te zasadiše svoje barjake blizu zidova novog korlata, i kukama se uhvatiše obkolja da gule koce. Mi medjutim ne stajismo prekrštenih ruku, nego na nje oborismo živu vatru svake vrste, i mnoštvo ih se svaljivaše na zemlju, žrtve našega gnjeva. Ovo silno jurišanje trajalo je više od tri sahata; ali je navalu uvijek odbijala ova junačka posada, koju je kripila božanstvena pomoć, a hrabrilo je poticanje vitežkih zapovjednika.

>>Napokon Turci stanu bježati bez obzira, ne mogavši njihovi paše golim sabljama u ruci nagnati ih da napried srću na očitu pogibao;⁸ pa se ne htjedoše ni u logor povući, nego, na buljuke, pobjegoše preko Cetine.

---

⁷ Onaj, što sam prije kazao da se zvaše varoš.

⁸ Jedan izvor kaže da se Arnauti bijahu pobunili s toga što se njih same, a ne i janjičare, nagonilo da jurišaju na grad.

>>Serašćer, obznanjen o neuspjehu, dade na svu prešu bubnjati na izkup; i pošto bješe sabrao vojsku, mi vas cieli dan mišljasmu, da će na nas iznova i žešće udariti.⁹ Ali se u tome prevarismo; jer u noći izmedju 14. i 15., kad je osvićao dan naše Zaštitnice, na nebo uznesene, tiše tiše on diže svoje topove i vrati se sa svom vojskom u Livno;¹⁰ - a mi ostadosmo oslobodjeni od obsade: premda žalostni za gubitkom tolikih naših vriednih častnika i vojnika. Neprijatelji medjutim odoše pokunjeni, jer njihova vojska, odkad se spusti u Cetinu dokle uzmače, izgubi više od deset tisuća ljudi, izmedju kojih vrlo mnoge visoke častnike.

>>O našima mogu reći, da prvi što je zaslužio častan spomen jest naš uvijek slavni predstavnik, koga je iver u oko ranio; pa ni još nije od toga ozdravio. Hrabri pukovnik Sentiler bi ubijen iz mušketa, a isto tako i gospodin inžinir D'Andres, i poručnik *kapeleta* Šurić i njegov drug Fra Stjepan, kapelan presvietlog gospod. providura. Ova dvojica, izloživši se pogibelji, jednakom smrću pogiboše.¹¹ Glavni stažmeštar tvrdje Marescalchi bi ranjen od pucarke. Bijahu takodjer teško ranjena četiri poručnika. K tomu pogibe 35 vojnika, a 46 ih bi ranjeno. - Drugom se slavom dušmanin ne može podičiti<<.

Dnevnik dovršuje ovim riečima:

>>Ali moram obznaniti Vašu Preuzvišenost da Poljičani, koji čuvahu tvrđjavu Čačvinu, četvrti dan, poslije nego se Turci spustiše u Cetinu, nju ostaviše; i tako je ona u rukama istih Turaka. Nasuprot, kada neprijatelj odredi dignuti logor (izpod Sinja), ostavi i vrličku tvrđjavu; ter su sada u njoj naši vojnici.

>>Popis znamenitijih zapovjednika turske vojske:

>>Serašćer bosanski paša Čelić,

>>Arbanaški paša Mamut Begović,

>>Arbanaški nadzornik Čelman-paša,

>>Alajbeg Kliški,

---

⁹ Zna se medjutim iz drugih izvora, da su topdžije vas dan ostali uz bojnice u prikopima, i da su nastavili lumbardati grad, ako i nije to bilo prvašnjom žestinom.

¹⁰ Gjeneral Emo sakupivši nešto krajišnika i 250 konjika pod zapoviedju pukovnika Detricoa, ne smjedući s takovom malom četom izaći Turcima na megdan, posluži se ratnom varkom da ih uplaši. S brda, od strane Dicma, dade hititi u zrak nekoliko prskavaca, kano da daje obsjednutom gradu znak, da mu velika vojska dolazi u pomoć. Može bit je i ovo što god uzrokovalo, da serašćer digne obsadu. A znade se opet da, osim pobune Arnauta, i srdobolja je nemilo morila tursku vojsku. - Neprijatelju u preši ostadoše pod gradom ljestve, motike, turovi, velika množina bumba i granata, i nekoliko barjaka.

¹¹ Otac Stjepan Batarelo, oružjem i propećem pomagaše braniti grad. Tursko ga tane pogodi, kad se bješe prignuo da naperi jedan top proti nekrstu.

- >>Murat paša Norosa u Aziji,
- >>Alajbeg bosanski,
- >>Alajbeg hercegovački,
- >>Alajbeg zvonički.